

RÓMAI SZÁMÍRÁS

Nem szabad veszni hagyni egy régi kor kultúráját, annak egy szeletét sem! A római számírás is lassan kiszorul az ismeretek közül, ha hagyjuk. Pedig egy módfelett érdekes és hasznos dologról van szó! Kicsit olyan, mintha titkosírással írták volna a számokat. A gyerekek élvezik leolvasni, átalakítani a római számírással „vésett” jeleket. Sokan nem ismerik ennek a szabályát!

Ismertessük meg a gyerekekkel a szabályokat!

1. szabály:

A római számírás során a V, L és D betűkből csak egy szerepelhet, míg a bal oldali oszlopban lévő I, X, C és M jelekből hármat is egymás mellé sorolhatunk.

2. szabály:

A kezdetekben a római számalkotás az összeadás elvét követte és fontos volt, hogy balról jobbra haladva a betűk csökkenő sorrendet alkossanak.

3. szabály:

A római katona előtt álló kőtábla (mert kőbe van vésve!!!) tartalmazza a számalkotás újabb keletű szabályát is.

Figyeltessük meg a gyerekekkel, hogy mely számok

(betűjelek) állhatnak egymás előtt! Az I az X és a V előtt állhat.

Az X a C és az L elé kerülhet. A C az M elé és a D elé állhat. Más eset nincs!

Ilyenkor az elől álló számot ki kell vonnunk a mögötte állóból!

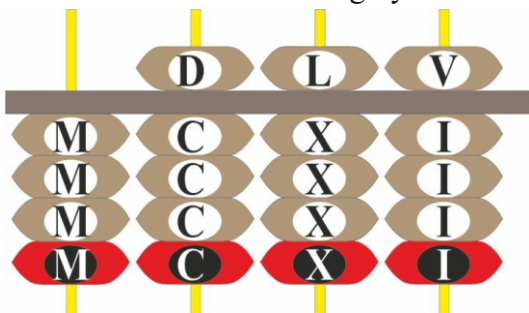
Hoplitész - hoplita
(gyalogos katona)

A római számírást egy időben használták a római abakusszal. A szorobán felépítése és használata megegyezik vele, ezért kifejezetten alkalmas a római számírás szemléltetésére, gyakorlására.

A római abakuszon megfigyelhető a római számjegyes jelölés.

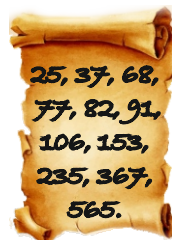
Ábrázoljuk ezeket a számokat szorobánon! Figyeljük meg a kirakott számokat! Az ábrán látható módon minden betűt társítani lehet a szorobánon lévő golyókkal.

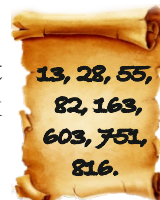
A képen márvány római abakusz tábla, amin borsószemekkel számoltak

A gyerekek alkossanak római számírással lejegyzett számokat!

Pl.:

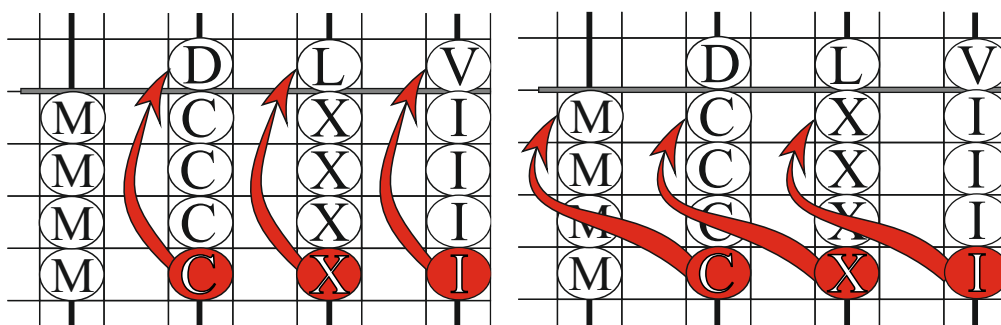
Ábrázoljanak további számokat szorobánon, majd rögtön írják le azokat római számírással! Pl.:

Tapasztalni fogják, hogy csupán a kirakott golyóknak megfelelő betűket kell leírni egymás mellé és adott a római írásmód. Figyeltessük meg a tanulóinkkal, hogy a fenti számokat ugyanannyi golyóval rakták ki, mint ahány betű jellel jegyezték le!

Mely számokat nem lehet szorobánon kirakni a római számírás szerint? Gyűjtsük össze kivételeket (Természetesen a gyerekek által már tanult számkörben!)

A 3. szabály nehezíti egyes számoknak római betűjelekkel történő lejegyzését. Ezek a 4-es és 9-es számjegyeket tartalmazó számok. Az ábrán ezért van piros színnel kiemelve az alsó golyósor. Ha a szorobánon kirakott számhoz fel kell használni a pirossal jelölt golyókat, akkor a kivonás elvét, a 3. szabályt kell alkalmazni:

RÓMAI SZÁMÍRÁS

A római számírás rögzítésére szolgáló feladatok

1. Melyik nem felel meg a római számírás szabályainak? Húzd át!

CXIV CCXV CCCIL DXVII IC
MCMXXV MDCCCI MDX DLLIII

2. Melyik a párja? Kösd össze!

813
438
CCLXVII
DCCLV
DCXXIV

267
DCCCXIII
755
624
CDXXXVIII

3. Keretezd be a páratlan számokat!

CXXIX CDL DCCV MCLI
CCXXXII DCCXVIII MLVII
MCMLXII LXXXVI CLXXVII

4. Karikázd be a legnagyobbat!

CXIV CDLXXII CLXXXV CCXXXVI
DLV CML DXXLIII MLII MCI

5. Melyek az egyes, tízes, százas számszomszédai, írd a lándzsára!

_____ ^e DCCCLXXI ^e _____

_____ ^t DCCCLXXI ^t _____

_____ ^{SZ} DCCCLXXI ^{SZ} _____

_____ ^e DXXXV ^e _____

_____ ^t DXXXV ^t _____

_____ ^{SZ} DXXXV ^{SZ} _____

RÓMAI SZÁMÍRÁS

A római számírás rögzítésére szolgáló feladatok

6. Rendezd növekvő sorrendbe!

CXXIV

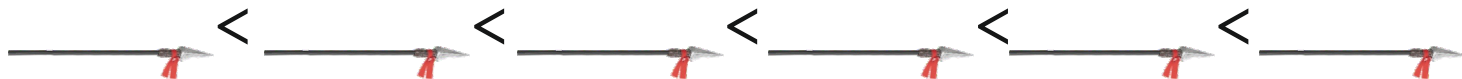
CCCLI

CLXVIII

CDII

CCDIV

CLXVI

7. Írd be a számokat a megfelelő halmazba!

LVII

MDXX

DXXV

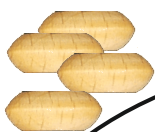
CLVI

LXXVIII

DLXVI

DIV

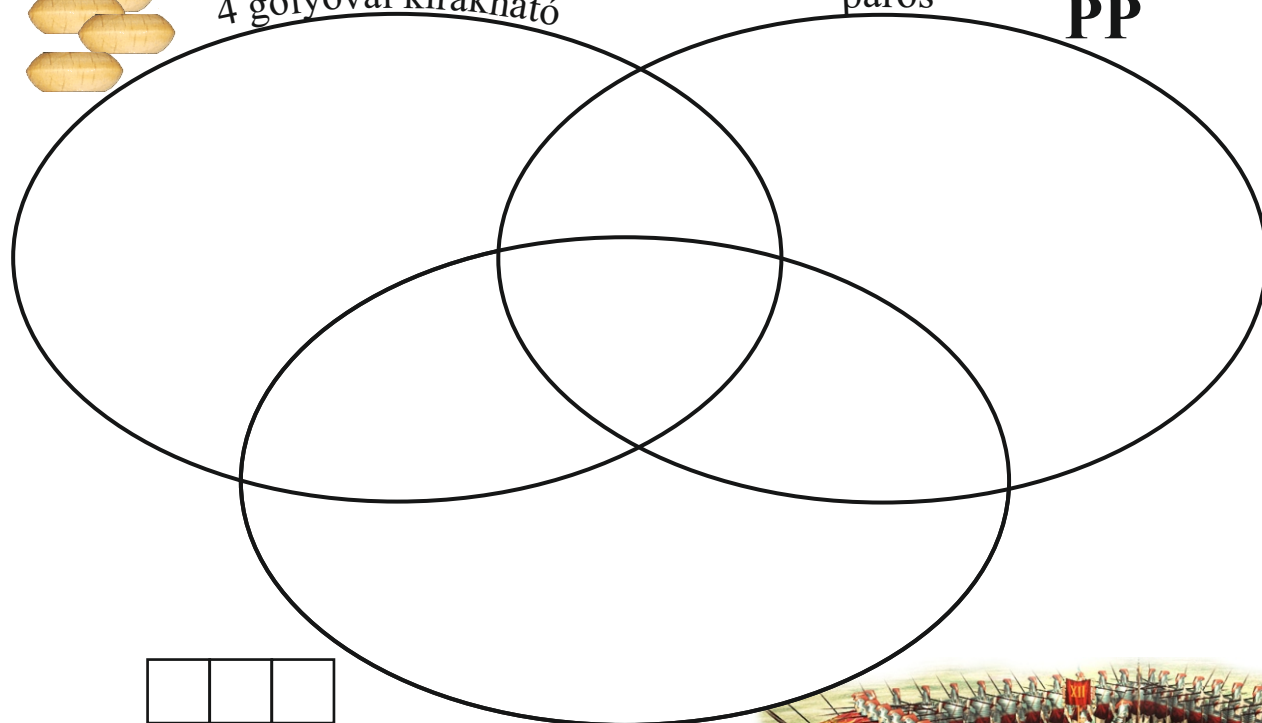
CXIII

4 golyóval kirakható

páros

PP

háromjegyű

8*. A felsorolt számok közül melyikre igaz,
hogy 5 betűjellel írható le,
a szorobánra 8 golyóval rakható ki
és a számjegyek összege 20?

711 259
806 412
2022 907
659 767

Római phalanx - harci stratégia

Julius Caesar

*Kicsit nehezebb feladat!